

ЛЕОНИД ПАНАСЕНКО ДИАЛОГ

Превод от руски: Людмила Георгиева, 1982

chitanka.info

Леонид Панасенко е един от най-талантливите млади съветски писатели-фантасти. Живее и работи в Днепрпетровск. Разказът, който ви предлагаме, е от първата му книга „Градинари на Слънцето“.

Той бързаше. Имаше работа в това ъгълче от Вселената, работа трудна и отговорна, затова помоли Кораба да не го безпокои излишно. Измежду срещаните светове само на една от планетите — на Земята — съществуваше разумен живот, и то толкова крехък, млад. На прогнозите на своите колеги от премъдрия, с опит Патрул на Великия Пръстен можеше да вярва или да не вярва, но едно знаеше със сигурност: земните хора са още доста наивни, за да започне Пръстена диалог с тях.

И въпреки това Кораба го повика в покрайнините на точно тази синкава планета.

— Какво още? — попита Патрулния. — Какво непонятно или непосилно има още под звездите за теб, приятелю?

— Получих интересно съобщение на автоматичния ни наблюдател — отвърна Кораба. — Той докладва: един абориген се е извисил в мислите си до съкровените тайни на мирозданието. Заради това управляващата страната група от религиозни фанатици иска да унищожи философа, да го убие. Сигурно си струва да се намесим...

„Да се намесим? — помисли с тревога Патрулния. — Много рядко прибягваме до това. Само когато обективната историческа необходимост се нуждае от «поправки». Дали този случай е такъв? А от друга страна... Примамливо е да се спаси искрицата разум. Ветровете на историята могат да я раздухат в пламък. И тогава ще сгрее тези нещастни...“

— Бъди добър — обърна се той към Кораба. — Като си започнал спасителна експедиция, постарай се да кацнеш по-близо до мястото. И така, че никой да не ни види.

— Ще бъде изпълнено.

— И още, приятелю. Подготви ми алгоритъма на техния език и пълна характеристика на епохата.

Патрулния стана и приближи екрана на далековизора. Граховото зрънце на планетата бързо нарастваше, наливайки се със сини сияния.

— Остарявам, ставам разсеян — рече печално той. — Пригответи ми и дрехи. За всеки случай.

Тъмна вода зад борда, ритмични плясъци на гребла. Наблизо малкото езиче на пламъка от фенера танцува ли, танцува. Мъждеещите му отблясъци падат ту върху прегърбените рамене на гребца, ту в суматохата на малките вълни — тогава животът на светлината е къс, жълтите искри угасват в студената вода.

Някъде от лабиринта на пресечките се промъкна поривът на влажен, пронизващ до костите вятър и Патрулния по-плътно загърна плаща си. Печалната тишина, притаена по двата бряга на канала, не го изненадваше — от няколко дни във Венеция беше дошла дъждовна и капризна пролет, затова градът лягаше рано.

Лодката рязко сви към брега и спря.

— Тук е, синьор — каза гондолиерът и с надежда погледна своя пътник. Непознатият му хвърли няколко монети и бързо — сякаш призрак — се стопи в гъстия сумрак.

Чото още не спеше, когато властно и нетърпеливо почукаха по вратата. Той отвори и няколко секунди изненадано стоя пред непознатия, дошъл при него във влажната и тревожна нощ. Строгото и с изразителни черти лице на госта се хареса на книгопродавеца, но неочакваната боязън в душата му не се стопи. Напротив, бодливото зрънце на някакъв необясним мистичен страх заигра под сърцето и Чото отстъпи, неволно приканвайки непознатия да го последва.

Късният гост влезе в стаята и сдържано, старателно изговаряйки думите, поздрави. След това, гледайки прямо в очите на Джамбатисто, по-скоро нареди, отколкото помоли:

— Трябват ми всички книги на Еретика!

Дъхът на Чото изведнъж секна. Дори се обърка от неочакваност, но погледът на непознатия настояваше за отговор, даже не за отговор, а за незабавни действия, и Джамбатисто трескаво се опита да намери някакво начало на спасителна мисъл.

„Всичко, всичко разказах на Светата инквизиция. Да, за първи път се срещнах с ноланеца във Франкфурт, на есенния панаир... Не

каза нищо, което би хвърлило върху него сянка на съмнения като добър католик... Онези няколко полушеговити фрази? Не, само дяволът би могъл да ги подслуша. Светата служба си знае своето, аз — своето. Книгата унищожих, както е положено. Между другото, каква невероятна книга! Като я прочетох, ходех като пиян. Оказва се, няма граници на пространството, неизброими са световите в небесата, а там, сред звездите, също живеят хора... Нима това е нова проверка? Агент? Нима инквизиторите все пак са подушили нещо?“

— Техните страници вече пламъкът ги прочете. Така беше наредено да се постъпи с писанията на Еретика от Нола — накрая твърдо отговори Чото, но непознатият само се усмихна на тези думи.

— Виждам какво е в душата ти. Бих могъл всичко да ти обясня, но нямам време. Потърси и ще намериш онова, което ме интересува. Побързай...

Обикновени думи, които би могъл да каже всеки агент на Светата служба, но една налудничав мисъл припламна в главата на Чото: „С нещо прилича на Христа... Не, какво дрънкаш, безумецо. По-скоро прилича на дявола! Този поглед... Не мога повече да издържам!“

Той дълго и гръмко чукаше, забравил от страх как се отваря тайникът. Накрая търпеливо, сякаш горяха на дланите му, постави на масата няколко тома в тъмни обложки.

— Това е всичко, което имах, синьор.

Стопанинът на книжарския магазин изведнъж се успокои. Толкова бързо, колкото и се уплаши преди десетина минути. Кой знае защо, си помисли, че който и да е този късен гост, няма защо да се страхува за него. Джамбатисто не знаеше откъде идва тази увереност, но вече можеше да спори с всеки, че непознатият няма нищо общо с арестуването на Еретика. Още повече — с него, обикновения свидетел, който така и не можа на разпита да зарадва суровите инквизитори. Така де, какво да се прави, памет... Не можеш да помниш всички думи на философа...

Патрулния кимна, сбогува се и тръгна към вратата. След това навярно си спомни един от обичаите на този свят, върна се и остави нещо на масата. Чото не видя и не чу как и кога странният гост си отиде. Объркан и заслепен от невиджданото сияние, той тъпо гледеше шестте големи брилянта, разхвърляни между жалките остатъци от вечерята.

— Всеки от тях струва, струва... — трескаво мърмореше книгопродавецът, опипвайки скъпоценните камъчета. — Тук има повече пари, отколкото в хазната на Светата служба...

Джамбатисто падна на колене и започна усърдно да се моли за живота на чудатия ноланец и за неговия приятел или почитател, когото бог или дяволът — без значение — изпрати в неговото бедно магазинче.

Патрулния крачеше по тесните улици. Поглеждайки към дома на книгопродавеца, той с удовлетворение си помисли, че Чото все пак е излъгал светите инквизитори и сигурно наизуст знае книгите на философа. Просто хитър търговец и доста предпазлив.

На пресечката Патрулния се плъзна, една от книгите падна в калта. Той я вдигна и внимателно я изтри с края на плаща. Сънното око на луната надникна иззад пухестите облаци и Патрулния успя да прочете заглавието на трактата. Там пишеше: „За безкрайната Вселена и световите“.

По местното летоброене настъпи 17 февруари на годината 1600. Едва се зазоряваше, когато процесията с Еретика излезе от Улицата на стрелците на Кампо ди Фьори. Еретика не обръщаше внимание нито на огромната тълпа, сбрана на Площада на цветята, нито на зловещите факли в ръцете на охранените монаси. Стъпваше твърдо, опитвайки се на всяка цена да довлече измъченото си тяло до мястото на екзекуцията. Не трепна, само нещо като усмивка изкриви лицето му, когато камбаните дружно забиха.

Влажните дърва се разгаряха лошо. Отначало се просмукаха с рижав дим, но вятърът подухна огъня и тогава двама служители хвърлиха още вършини...

Забелязаха се един друг отдалече. Уж нищо в света не можеше отново да събуди в Еретика никакви чувства, но онова, което видя на площада, привлече вниманието му. Главата се замаиваше от дима, нетърпеливата душа вече се прощаваше с тялото, а той с някакво неразбираемо усещане за тревога жадно гледаше към непознатия, който бързо се приближаваше към екзекуцията. „Каква е тази дреха на него? — помисли Еретика. — Странна. Хората му правят път, но попитай ги защо, и те няма да знаят отговора...“

Патрулния стремително се промъкваше през тълпата и гледаше само едно — смъртно уморените очи на гордия ноланец. Зяпачите отстъпваха, но той не им обръщаше внимание: очите на Еретика се извисяваха високо над тълпата и Патрулния беше принуден да гледа само нагоре. Той спря и виждайки изненадата в тези очи, направи успокоителен жест.

— Постарай се да ме разбереш, човеко — мислено се обърна той към философа и Еретика трепна, като че ли го докосна езикът на пламъка. — Устата ти е затворена с щипци, но точно ти допускаше в трудовете си, че може да има мислен разговор, непосредствен психически контакт. Слушай ме. Успокой се и се постарай да разбереш всичко.

— Кой си ти? — прониза мозъка на Патрулния мисъл, приличаща на вик.

— Ти предвиди моето съществуване в книгите си, когато писа за другите населени светове, за живота сред звездите. Как попаднах при вас? Дълго е да се обясни, имаме толкова малко време. Огънят се разгаря. Слушай ме внимателно. Твоят разум, ти самият си необходим на тази планета, на тази епоха. Ако искаш, ще спася живота ти...

„Предполагах... Тогава ти, разбира се, не си бог, когото аз цял живот по един или друг начин отричах. Димът изгаря очите. Не разговарям ли сам със себе си, безумний?“

Еретика се задъхваше. Той отвори очи и като се убеди, че непознатият не е изчезнал, закрещя с цялото си същество:

— Да живея!

Тази дума със своя прекрасен смисъл възкреси в паметта му мъките на последната нощ, последната нощ в килията: „Да живея... Макар само веднъж още да видя върху бездънното небе грамадата на Везувий. Там остана страната на детството. Още веднъж да пийна от стомната няколко глътки студена и тръпчива аспирина и над главата ми да сияят кестеновите свещи...“

Обгарящото дихание на огъня докосна Еретика и внезапна пронизваща болка разсея плътните видения. „Пречистване с огън? Или е заработил нагласеният механизъм на мозъка?“ пробягна насмешлива мисъл и вече равнодушно той попита:

— Как ще направиш това?

— С малко усилие на волята ще приспя тълпата. Всичко останало е лесно — отвърна Патрулния и направи крачка към огъня.

Той спря поглед върху Еретика: замислен, мъдър и печален.

— Не трябва, другоземецо. Това ще бъде само ново чудо, нова радост за църковниците. Веднага ще започнат да твърдят, че ме е спасил самият дявол. Спасението, все едно, ще бъде свръхестествено, а за мен това е неприемливо.

Каза още нещо, но изненадан от отказа, Патрулния вече само подсъзнателно фиксираше мислите на землянина.

— И без това са толкова много чудесата, измислени от слугите на бога. Аз извървах своя път и това е неговият логичен край. Винаги съм предвиждал, че делото ми ще завърши с огън. Помниш ли, бях писал в своята книга...

Пламъкът изведнъж се отметна високо и силно. Патрулния сякаш почувствува как острият взрив на чуждата болка прониза и неговото тяло, замъгли съзнанието му. Тълпата се разлюля, започна да се натиска по-близо до огъня. Някой пронизително закрещя:

— Огън! Още огън!

„Какво става тук! — разгневено помисли Патрулния. — Какъв е този страшен и нелогичен свят! Не, аз все пак ще сложа ред...“

Той напрегна волята си, за да парализира с един удар ограничената психика на хората, да им внуши дълбок сън. И пак в последния миг го спря един блясък в мисълта на философа: „Нека бъде така! На тях им трябва жертва. Точно жертва, а не чудо! И ако след това макар само един от тази побесняла тълпа се замисли — защо все пак изгориха Еретика от Нола? — това вече ще бъде моя победа. А ти? Ти прости, другоземецо...“

Поривът на вятъра поде пламъка нагоре и събори от главата на Еретика шутовската шапка. Огънят сякаш стигна самите небеса.

От града Патрулния тръгна пешком. Той вървеше, а вятърът на тази непонятна планета го успокояваше, галеше лицето му, нашепваше: „Да, те сега са бедни и тъмни. Но са млади по дух, революционни.“ Той нито веднъж не се обърна към Рим, не погледна нито една от красотите на Вечния град.

В кабината на Кораба Патрулния дълго размишляваше, прелистваше книгите на земния философ. Накрая формулира измъчващата го мисъл и няколко пъти си я повтори, сякаш да изпита здравината ѝ: „Уви, всеки свят има своя логика. И колко струва в този случай нашият галактичен рационализъм? Колко струва той в сравнение със саможертвата на Еретика, с неговата мъдрост?“

Патрулния извади от гънките на дрехата си кристала с видеофонозаписа на екзекуцията, внимателно го постави на пулта и се обърна към Кораба:

— Запази го. Нека го гледат бъдещите патрули в последните цикли на обучението... Нека знаят...

Преди да включи двигателя на кораба, той още веднъж погледна грапавите дръвчета в пролетно оголялата горичка, кристала на записа и неволно потръпна — стори му се, че пречупеният лъч на Слънцето избухна в кристала във всеизгарящ огън.

Публикувано в алманах „Спектър’82“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.